

Právní rámec agendy PZH

Ing. Štefan Győrög ^{1, 2}

¹ Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví,
U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice; tel.: +420 386 720 746;

gyorog@kraj-jihocesky.cz

Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví | www.kraj-jihocesky.cz

² Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta,
Ústav radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva (URT);

Nemocnice České Budějovice, a. s. – horní areál,
B. Němcové 54, pavilon H, 370 01 České Budějovice;

sgyorog@zsf.jcu.cz

Souhrn

Již v roce 2025 zahájena příprava novelizace zákona o prevenci závažných havárií (ZoPZH), na kterou by následně navazovala úprava dalších právních předpisů, byla odložena díky na tento rok avizovanému ukončení účinnosti zákona o jednotném environmentálním stanovisku a současně i probíhajícímu legislativnímu procesu, který přinese nový stavební zákon.

Do tohoto chaotického stavu zasáhla také od jmenování nové vlády delší dobu neobsazená funkce ministra životního prostředí (od 23. 2. 2026 pan Igor Červený).

Příspěvek proto přináší přehled účinných národních a unijních právních předpisů v oblasti prevence závažných havárií.

Klíčová slova: prevence závažných havárií, bezpečnostní opatření, havarijní plánování, bezpečnostní dokumentace, věstník MŽP, vzdělávací materiály, poučení z proběhlých havárií

Úvod

Agenda prevence závažných havárií vychází nejen ze svého základního právního předpisu a k němu vydaných právních předpisů prováděcích, ale pro jeho úspěšnou aplikaci je spojena také s používáním další řady podpurných dokumentů, kterými jsou nejen další zákony, ale také mezinárodní smlouvy s vyšší nebo nižší mírou implementace do českého právního řádu, metodické pokyny, vzdělávací materiály domácích i mezinárodních institucí a stanoviska a výklady vydávané legislativním odborem MŽP.

Vzhledem k jejich množství a častým změnám (postupnému zastarávání) je důležité informovat pracovníky nejen krajských úřadů, ale také rizikové manažery a další specialisty prevence závažných havárií, o jejich aktuálním stavu.

Národní právní úprava

1/ Právní předpisy

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií)

Účinnost od 01.10.2015; stanovuje systém prevence závažných havárií pro objekty, ve kterých je (nebo bude) umístěna nebezpečná látka, s cílem snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky

závažných havárií na životy a zdraví lidí a zvířat, životní prostředí a majetek v těchto objektech a v jejich okolí.

Novely: zákon č. 183/2017 (účinnost od 01.07.2017) Sb., zákon č. 225/2017 Sb. (účinnost od 01.01.2018), zákon č. 261/2021 Sb. (účinnost od 01.02.2022), zákon č. 284/2021 Sb. (účinnost od 01.01.2024), zákon č. 149/2023 Sb. (účinnost od 01.01.2024) a zákon č. 218/2025 Sb. (účinnost od 01.07.2025).

Vyhláška č. 225/2015 Sb., o stanovení rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu zařazeného do skupiny A nebo skupiny B

Účinnost od 01.10.2015; upravuje požadavky na rozsah analýzy možností neoprávněných činností a provedení případného útoku na objekt, kategorie a povahu režimových opatření, požadavky na zajištění fyzické ostrahy, kategorie technických prostředků a jejich vymezení a způsob stanovení rozsahu bezpečnostních opatření přijímaných v objektu.

Vyhláška č. 226/2015 Sb., o zásadách pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho struktury (Sbírka zákonů, Ročník 2015, částka 93)

Účinnost od 01.10.2015; stanovuje zásady pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a náležitosti obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho strukturu.

Novela: vyhláška č. 311/2021 (účinnost od 01.01.2022).

Vyhláška č. 227/2015 Sb., o náležitostech bezpečnostní dokumentace a rozsahu informací poskytovaných zpracovateli posudku

Účinnost od 01.10.2015; upravuje náležitosti obsahu posouzení rizik závažné havárie, rozsah posouzení rizik závažné havárie zpracovávaného pro objekty zařazené do skupiny A nebo do skupiny B a způsob jeho provedení, náležitosti obsahu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy a vnitřního havarijního plánu a jejich strukturu, náležitosti obsahu záznamu o provedeném přezkumu bezpečnostního programu, náležitosti obsahu podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování a zpracování vnějšího havarijního plánu, jejich strukturu a způsob jejich zpracování, kritéria hodnocení návrhu bezpečnostní dokumentace a náležitosti obsahu posudku a povahu a okruh informací a dokumentů, které je zpracovatel posudku oprávněn požadovat pro účely posouzení návrhu bezpečnostní dokumentace.

Novela: vyhláška č. 244/2023 (účinnost od 23.08.2023).

Vyhláška č. 228/2015 Sb., o rozsahu zpracování informace veřejnosti, hlášení o vzniku závažné havárie a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie

Účinnost od 01.10.2015; upravuje náležitosti obsahu informace o nebezpečí závažné havárie, včetně možného domino efektu, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování obyvatel v případě vzniku závažné havárie (dále jen „informace“) a rozsah, ve kterém se tato informace zpracovává pro objekty zařazené do skupiny A a pro objekty zařazené do skupiny B, způsob poskytnutí informace zpracované pro objekt zařazený do skupiny B veřejnosti a náležitosti obsahu hlášení o vzniku závažné havárie a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie a způsob jejich zpracování.

Vyhláška č. 229/2015 Sb., o způsobu zpracování návrhu ročního plánu kontrol a náležitostech obsahu informace o výsledku kontroly a zprávy o kontrole

Účinnost od 01.10.2015; upravuje způsob zpracování návrhu ročního plánu kontrol, způsob stanovení termínů provádění kontrol, kritéria hodnocení výsledků systematického posuzování nebezpečí závažné havárie a postup při projednávání návrhu ročního plánu kontrol a při jeho schvalování, náležitosti obsahu informace o výsledku kontroly, její strukturu a způsob jejího předložení České inspekci životního prostředí a náležitosti obsahu zprávy o kontrole, její strukturu a způsob jejího zpracování.

Sdělení MZV č. 58/2002 Sb. m. s., o přístupu České republiky k Úmluvě o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států, ve znění pozdějších sdělení

Účinnost od 10.09.2000, kdy se ČR stala smluvní stranou; zaměřeno na prevenci a předcházení škodlivým účinkům závažných průmyslových havárií přesahujících hranice jednotlivých států na lidské zdraví, životní prostředí a majetek a v případě, že k nim došlo, na jejich účinnou likvidaci.

2/ Podpůrné dokumenty

Věstník MŽP, ROČNÍK XXII - srpen 2012 - ČÁSTKA 8; k dispozici na „[Věstník MŽP](#)“:

- Metodický pokyn odboru environmentálních rizik a ekologických škod pro identifikaci a hodnocení kombinovaných rizik přírodního původu a závažných havárií
- Metodický pokyn odboru environmentálních rizik a ekologických škod pro monitoring procesu přirozené atenuace ropných látek ve vertikálním profilu
- Metodický pokyn odboru environmentálních rizik a ekologických škod pro hodnocení dopadů havárií s účastí nebezpečné látky na životní prostředí

Věstník MŽP, ROČNÍK XXVI - únor 2016 - ČÁSTKA 2; k dispozici na „[Věstník MŽP](#)“:

- Metodický postup harmonizace a optimalizace bezpečnostních přístupů při skladování zemního plynu v podzemních zásobnících: postup při zpracování a struktura vnitřního havarijního plánu pro provozy podzemních zásobníků plynu
- Metodický postup harmonizace a optimalizace bezpečnostních přístupů pro objekty průmyslové výroby a nakládání s výbušninami

Věstník MŽP, ROČNÍK XXVI - červen 2016 - ČÁSTKA 5; k dispozici na „[Věstník MŽP](#)“:

- Metodický pokyn pro postup při stanovení limitů akutní toxicity pro posouzení rizik závažné havárie podle zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií
- Metodický pokyn k identifikaci a vyhodnocení domino efektů podle zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií
- Metodický pokyn pro stanovení zranitelnosti životního prostředí a hodnocení dopadů havárií s účastí nebezpečné látky na životní prostředí
- Metodický pokyn pro zařazení objektu podle zákona č. 224/2015 Sb. - Posouzení objektu s vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a plnění obecných povinností právnických nebo podnikajících fyzických osob, včetně způsobu zařazení objektu do skupiny A nebo B a zpracování návrhu zařazení podle zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií
- Metodický pokyn pro zpracování písemných podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování a pro vypracování vnějšího havarijního plánu podle zákona č. 224/2015 Sb. o prevenci závažných havárií

Vzdělávací materiály pro oblast prevence závažných havárií /Samostatné monotematické číslo elektronické publikace "Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti" (Journal of Safety Research and Applications, JOSRA): PREVENCE ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ - 06.04.2016; k dispozici na „[Vydání | JOSRA](#)“:

- Analýza a hodnocení rizik v posouzení rizik podle nového zákona o prevenci závažných havárií
- Metodika přístupu k identifikaci zdrojů rizik, analýze rizik a hodnocení rizik průmyslových havárií pro posouzení rizik v rámci prevence závažných havárií
- Doplňky k Metodice přístupu k identifikaci zdrojů rizik, analýze rizik a hodnocení rizik průmyslových havárií pro posouzení rizik v rámci prevence závažných havárií
- Systém řízení bezpečnosti podle nového zákona o prevenci závažných havárií
- Výklad obsahového zaměření jednotlivých položek popisu systému řízení PZH
- Havarijní a územní plánování z pohledu prevence závažných havárií
- Bezpečnostní inženýrství
- Podpora prevence závažných havárií

Kybernetická bezpečnost u objektů nakládajících s vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi – rešerše stavu v ČR (ke dni 25.05.2021)

VŠB – TUO: dokument k projektu “SS02030008 Centrum environmentálního výzkumu: Odpadové a oběhové hospodářství a environmentální bezpečnost (CEVOOH)” – spolufinancovaného se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Prostředí pro život; dostupné z https://mzp.gov.cz/system/files/2024-08/OERES-kyber_bezp-20211122.pdf

Určeno provozovatelům objektů spadajícím do režimu ZoPZH pro usnadnění jejich orientace při určování a plnění povinností, vztahujících se na ně z hlediska tehdy účinného zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti) – v současné době se jedná o zákon č. 264/2025 Sb., o kybernetické bezpečnosti (účinný od 01.11.2025).

Dopady přírodních nebezpečí na nebezpečné instalace (únor 2022)

OECD; dostupné z [https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/chemical-accident-prevention-preparedness-and-response/impact-of-natural-hazards-on-hazardous-installations.pdf/ _jcr_content/renditions/original.media.file.download_attachment.file/impact-of-natural-hazards-on-hazardous-installations.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/chemical-accident-prevention-preparedness-and-response/impact-of-natural-hazards-on-hazardous-installations.pdf/_jcr_content/renditions/original.media.file.download_attachment.file/impact-of-natural-hazards-on-hazardous-installations.pdf)

Rozbor a poučení z proběhlých havárií, způsobených přírodními vlivy.

Řízení rizik vyplývajících z přírodních nebezpečí ohrožujících nebezpečná zařízení (Natech), Průvodce pro vedoucí pracovníky v průmyslu a veřejné správě (15.11.2024)

OECD; dostupné z https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/11/managing-risks-from-natural-hazards-to-hazardous-installations-natech_6b589b86/9bb63229-en.pdf

Popis přírodních nebezpečí, jako jsou blesky, vysoké a nízké teploty, sesuvy půdy, zemětřesení nebo povodně, které mohou ovlivnit provoz a bezpečnost technologií, ve kterých je nakládáno s nebezpečnými chemickými látkami a vést k haváriím označovaným jako technologické havárie vyvolané přírodními jevy.

16. seminář Poučení z průmyslových havárií (20.-21.05.2025, Metz)

IMPEL (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law), dostupné z https://mzp.gov.cz/system/files/2025-06/OERES-seminar_lessons_learned-20250602.pdf

Popis havárií v 5 tematických okruzích (lithiové baterie, NaTech rizika se zaměřením na povodňové události, důsledky výpadku elektrické energie na technologické procesy, management změn, opatření složek IZS).

3/ Stanoviska a výklady k aplikaci ZoPZH

Metodický pokyn MŽP

METODIKA PRO HODNOCENÍ DOPADŮ HAVÁRIÍ S ÚČASTÍ NEBEZPEČNÉ LÁTKY NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ: H&V index II (místo a datum vydání neuvedeno); k dispozici na webu MŽP https://mzp.gov.cz/system/files/2024-08/oeres-HV_%20index_II-20210112.pdf

Jedná se o aktualizaci dokumentu „Metodický pokyn pro stanovení zranitelnosti životního prostředí a hodnocení dopadů havárií s účastí nebezpečné látky na životní prostředí“, vydaného ve Věstníku MŽP, ROČNÍK XXII - srpen 2012 - ČÁSTKA 8.

Úprava pojetí analýzy a hodnocení environmentálních rizik z hlediska chování nebezpečných chemických látek a chemických směsí v jednotlivých složkách životního prostředí, vycházející ze změny přístupu ke klasifikaci, která souvisí s přijetím Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, v konsolidovaném znění (CLP). Dalšími důvody revize metody jsou získané praktické zkušenosti při analýzách environmentálních rizik v rámci zpracovávání bezpečnostních dokumentací. Revidovaná verze metodiky H&V index ve svém prvním kroku lépe ošetřuje selekci látek, které svými havarijními projevy mohou poškodit konkrétní složku ŽP. Zatímco předešlá verze hodnotila nebezpečnost pro ŽP výčtem vybraných

rizikových vět, revidovaná verze mimo vlastní klasifikaci látek zohledňuje i složku prostředí, na kterou může mít nebezpečná látka negativní vliv.

- **pro určení NaTech rizik podle zákona o prevenci závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami** (Praha dne 13.11.2023 Č. j.: MZP/2023/750/ 4173); k dispozici na webu MŽP https://mzp.gov.cz/system/files/2024-08/OERES-metodicky_pokyn_NATECH-20231113.pdf

Tematicky i obsahově vychází z dokumentů „**Dopady přírodních nebezpečí na nebezpečné instalace (únor 2022)**“ a „**Rízení rizik vyplývajících z přírodních nebezpečí ohrožujících nebezpečná zařízení (Natech), Průvodce pro vedoucí pracovníky v průmyslu a veřejné správě (15.11.2024)**“ a popisuje NaTech rizika z pohledu povodní, blesků a seismických jevů, zároveň stanovuje postup provozovatelů pro účely jejich správného vyhodnocování.

- **pro vyhodnocení dosahu havarijních projevů podle zákona o prevenci závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami** (Praha dne 08.01.2024; Č. j.: MZP/2024/750/109); k dispozici na webu MŽP https://mzp.gov.cz/system/files/2024-08/OERS-metodicky_pokyn_DHP-20230216-1.pdf

Šetření dosahu havarijních projevů pro účely vydávání jednotných environmentálních stanovisek k záměrům v řízeních o povolení záměru v dosahu havarijních projevů objektů spadajících do působnosti zákona o PZH.

- **k provádění novely vyhlášky č. 227/2015 Sb.: Poučení z dřívějších havárií a nehod se stejnými látkami a postupy** (Praha dne 16.02.2024; Č. j.: MZP/2024/750/293); k dispozici na webu MŽP

https://mzp.gov.cz/system/files/2024-08/OERS-metodicky_pokyn_pouceni%20havarie-20230219.pdf

Popisuje postup provozovatele pro účely vypracování poučení z přezkumu dřívějších havárií a nehod se stejnými chemickými látkami a směsmi, se kterými nakládá ve svém objektu, a které se účastnily průmyslové havárie jak v jeho objektech, tak také na území ČR a na území členských zemí EU v posledních 15 letech. Provozovatele zároveň instruuje zohlednit získané informace ve svých objektech včetně uvedení odkazů na konkrétní aplikovaná opatření.

Připravované novely národních právních předpisů - ZoPZH

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií)

Evropská komise (EK) ve svém pravidelném balíčku rozhodnutí o porušení právních předpisů podniká právní kroky proti členským státům, které nespĺnily své povinnosti podle práva EU. Tato rozhodnutí se týkají různých odvětví a oblastí politik EU a jejich účelem je zajistit řádné uplatňování práva EU v zájmu občanů a podniků.

Již v roce 2021 (Formal notice Art. 258 TFEU) EK vyzvala Česko (a také Polsko a Slovinsko), aby zlepšilo své vnitrostátní předpisy v oblasti prevence závažných havárií s přítomností nebezpečných látek (viz https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/inf_21_2743), kdy v případě uplatňování směrnice zjistila Komise 54 případů nesouladu, např.

- nesprávné provedení některých pojmů („nový závod“, „nebezpečí“ a „dotčená veřejnost“),
- nedoplnění povinnosti oznamovat určité informace příslušným orgánům,
- některá ustanovení týkající se obsahu bezpečnostní zprávy a havarijních plánů,
- nezavedení adekvátních právních předpisů ohledně projednání s veřejností a účasti veřejnosti na rozhodování,
- neprovedení ustanovení týkající se kontrol, přístupu k informacím a přístupu k právní ochraně.

Internetové informační zdroje

Ministerstvo životního prostředí (Prevence závažných havárií):

[Prevence závažných havárií | Ministerstvo životního prostředí](#)

BOZPinfo (Oborový portál BOZP):

<https://www.bozpinfo.cz/>

BOZPinfo – PZH:

<https://www.bozpinfo.cz/tematicke-okruhy/prevence-zavaznych-havarii>

OPPZH (Odborné pracoviště pro prevenci závažných havárií):

<https://www.rilsa.cz/>

BOZP – Prevence závažných havárií:

<https://www.rilsa.cz/bozp/prevence-zavaznych-havarii/>

MAPIS (integrovaný a znalostní systém prevence závažných havárií):

<https://mapis.rilsa.cz/Portal/>

OPPZH (Oborový portál prevence závažných havárií):

<https://mapis.rilsa.cz/OPPZH/ZS/Prehled/ClanekDetail.aspx?guid=55f057bf-c187-4f3d-b3a1-acdd9980e876>

Závěr

Předložený textový příspěvek je doplněn a rozšířen powerpointovou prezentací, která ve svém úvodu také vysvětluje rozdílný obsah často zaměňovaných pojmů „právní předpis“ a „legislativa“, ve své závěrečné části pak popisuje základní právní předpisy – prováděcí rozhodnutí Komise (EU), rozhodnutí Rady, zprávy Komise Evropskému parlamentu a Radě a směrnice a nařízení Evropského parlamentu a Rady – které jsou výchozími unijními dokumenty z hlediska kontroly nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek, tedy z hlediska prevence závažných havárií.